

Sophie:20

ISSN 1602-9631

300-årsnatten i dansk astrologi

FAGHISTORIE

Claus Houlberg

Renæssanceåret 2006 er slut nu og artikelserien om dansk astrologi i renæssancen, som har været bragt i SOPHIE:8-19, er også afsluttet. Det er tid til et tilbageblik på dens første 100-års periode fra 1536 og til 1634, hvor 300-årsnatten sænkede sig over dansk astrologi.

Dansk astrologi begynder omkring Reformationen i år 1536, hvor den katolske kirkes magt over åndslivet blev effektivt brudt i Nordeuropa. Et nyt livssyn med mennesket i centrum blev vakt herhjemme og alle former for uddannelse blev fremmet. Herun-

der også de astrologiske studier, men på en ejendommelig måde.

Dansk astrologi i Renæssancen er uløseligt knyttet til kongemagten, som blev væsentligt styrket ved Reformationen. Samtidig er kernen i netop dansk astrologi lige så uløseligt knyttet til gruppen af paracelsianere med Tycho Brahe som fyrtårnet, der rager op over dem alle.

Spiritualitet

Lægen Paracelsus og den åndelige tradition, der på den tid kaldtes Rosenkreutzerne, ser ud til at være en væsentlig nøgle til astrologien herhjemme. Især til årsagen bag, at både den me-

teorologiske og den personlige astrologi på den ene side hang uløseligt sammen med astronomiens arbejde med at skabe nøjagtige tabeller – og på den anden side med alkymiens spagyriske arbejde med at skabe iatromedicin til at kurere sygdomme med.

Tycho Brahe og hans assistenter og venner havde her en central placering i dansk astrologi. Det er et bemærkelsesværdigt faktum, at da astrologien igen dukker frem herhjemme i midten af 1920-erne, da er det en esoterisk astrologi, vi ser publiceret ved frimureren Ove Rosmon [SOPHIE:7]. Det ser med andre ord ud til, at netop spiri-

tualitet er en drivende kraft i dansk astrologi, hvilket er en væsentlig pointe, uddraget af det seneste års arbejde, og som fortjener at blive yderligere belyst.

Kongelig støtte

De skiftende kongers vældige indflydelse på astrologiens udvikling herhjemme kan næppe overvurderes. Det var den første danske astrolog *Ditlev Reventlows* fortjeneste, at han ved sin dygtighed gjorde især de danske konger fra *Frederik I* interesserede i fagets muligheder. *Christian II* fik også lagt sit horoskop, men sandsynligvis kun under hans fængselsophold på Kalundborg Slot.

Christian III styrkede kongemagten ved at konfiskere alt fra den katolske kirke ved Reformationen, og han styrkede Universitetet og alt uddannelsesmæssigt. Men det var navnlig *Frederik II*, der blev den store mæcen for paracelsianerne. Dels ved at knytte paracelsus-eksperten *Severinus* til sig som livlæge, dels ved at skænke *Tycho Brahe* øen *Hven*, hvor han kunne opbygge sit mangesidige forskningscenter.

Frederik II døde i 1588 og landet blev i realiteten styret af Rigsrådet frem til den unge prins *Christian* kunne krones. *Tycho* blev nærmest landsforvist året efter at *Christian IV* blev kronet, og da ændrede klimaet sig markant for dansk astrologi. Det vil

Frederik II [1559-88] støttede paracelsianerne

næppe være overdrevet at påstå, at med ham forsvandt dens faglige og spirituelle centrum og en nedgangstid var uundgåelig.

Kongen knyttede nok *Niels Helvad* til sig som Kgl. Calendarius og dermed hofastrolog, men faget havde fået lav status på Universitetet og var blevet mere folkelig gennem de mange flyveblade og almanakker med *Prognostica*, som de populære forudsigelser for året blev kaldt.

Da *Christian IV* i 1634 forbød udgivelsen af disse prognostica, var det reelt dødsstødet for den danske astrologi. Den fortsatte længe i England og andre steder i Europa, men i Danmark var astrologien gået ind i sin 300-årsnat.

300-årsnatten

På forunderlig vis kan vi dermed næsten datosætte perioden for dansk astrologi i

renæssancen – både for selve astrologiens fødsel og for dens efterfølgende hensoven herhjemme.

En anekdote fortæller, at ti år efter dette fatale år 1634 blev *Longomontanus* spurgt, om han ville opstille *nativiteter*, som horoskoper hed på den tid. Han svarede, at det havde han lagt bort for mange år siden. Vi kan dermed antage, at *Longomontanus* var den sidste praktiserende astrolog af en vis støbning i renæssancens Danmark samt at også han var under påvirkning af kongens forbud, selvom han ikke publicerede.

Under hele den efterfølgende Enevælde i 1600- og 1700-tallet samt demokratiets fremvækst i 1800-tallet ser vi ikke astrologisk aktivitet på dansk grund.

Under 1900-tallet er den første dansker, der gør sig bemærket, ingeniøren *Carl Louis Grasshof*. Han skriver i 1905 under pseudonymet *Max Heindel* det internationalt kendte værk *Message of the Stars* i Californien. Det er besynderligt nok aldrig blevet oversat til dansk. Første udgivelse (monografi) på dansk er derfor *Ove Rosmons værk Astrologi og symbolik* fra 1925.

Dermed kan vi udgivelsesmæssigt fastslå, at 300-årsnatten helt nøjagtigt varer 291 år, regnet fra *Helvads* sidste almanak og til *Rosmons* første bog. ■

Johan Conrad Dippel

Graf von Frankenstein

FAGHISTORIE

Claus Houlberg

Enevældens Danmark havde tilsyneladende kun besøg af en enkelt markant astrolog. Han var til gengæld så kontroversiel, at han med jævne mellemrum blev smidt ud af det ene land efter det andet. Og på denne odysse kom han også til Danmark. Han menes med en vis sikkerhed at være den virkelige figur bag Mary Shellys berømte gyserroman *Frankenstein* som hun skrev ved Genevesøen i 1816.

Hans navn var Johan Conrad Dippel, der var både læge, teolog, alkymist og astrolog. En farverig person,

der under pseudonymet *Christianus Democritus* publicerede en del teologiske værker, der stadig er bevaret. Han er kendt for at opfinde farven *Preussisk Blå* eller *Berlinerblå*, og han solgte livseliksir af egen frembringelse. Videre opfandt han en animalsk olie, kaldet *Dippels Olie*. Han levede et turbulent liv, hvor skarpe meninger og hyppige pengeproblemer var faste følgesvende.

Tidlige år

Johan Conrad Dippel blev født den 10. august 1673 på slottet Frankenstein ved byen Darmstadt i Tyskland. Tidspunkt er ukendt. Han studerede teologi, medicin og jura

i Giessen og i Strassbourg, medicin i Amsterdam og tog sin eksamen i Leyden. Han havde desuden betydelig succes med sine kemiske arbejder. Sammen med interes-

Johan Conrad Dippel
1673-1734

sen for spagyriske, dvs. medicinfremstillende alkymi fulgte også et godt kendskab til astrologi, der er en betydelig del af det alkymiske sprog.

Videnskabelige værker har han ikke efterladt sig nogen af, ej heller astrologiske. Det er derfor hans religiøse anskuelser, vi kender mest til, idet han efterlod sig en stribe skrifter herom. Hans religiøse udviklingsvej førte ham fra ortodoks kirkelære over pietisme frem til en skeptisk individualisme, som gjorde ham til en af rationalismens forløbere.

Dippel var på denne vis blevet en berømt mand i sin samtid og havde under sit ophold i Amsterdam fået anledning til i 1709 at udgive sine samlede (navnlig teologiske) værker, i en alder af blot 36 år.

Danmark

Fem år senere, i 1714, kaldte Chr. Ditlev Reventlow ham til sig i Altona på Rügen, fordi han var interesse-

ret i alkymi. Faktisk havde Reventlow allerede syv år forinden overtalt kongen, Frederik IV, til at tildele Dippel titlen af kancelliråd.

Men Dippels urolige væsen og stridslyst bragte ham snart på kant med Reventlow, især da han tilsendte kongen et brev med graverende anklager mod Reventlow. Et uklogt træk, for i året 1719 blev Dippel anklaget og dømt til fængsel på livstid, medens hans skrifter skulle brændes af bødlen. Han blev sat i strengt fængsel på *Hammershus*, hvor straffen snart blev mildnet, så han fik lov at praktisere som læge på øen. Han forblev på Bornholm i syv år, indtil han ved venners forbøn blev løsladt i 1726. Han måtte dog forpligte sig til ikke mere at vende tilbage til Danmark.

Han drog derfor til Sverige, hvor han straks kastede sig ud i religiøse stridigheder. Året efter blev han fordrevet og tog da bolig i København, hvor hans opholdsforbud var

Hammershus fæstning, som man mener den har set ud på Dippels tid. Den blev grundlagt 1250 af ærkebispens i Lund og endeligt opgivet 1743, hvorefter man foretog nedrivning frem til 1814. Ruinen blev fredet i 1822 ved kongelig forordning

blevet ophævet. Allerede i 1728 drog han dog tilbage til Tyskland, hvor han fandt sig et tilflugtssted i Berleburg. Her opholdt han sig de sidste år, og 61 år gammel endte han sit ustadige liv, den 28. april 1734. Tretten år efter hans død i Berleburg, udkom den komplette trebinds andenudgave af hans samlede værker sammesteds. ■

Kilder :

- Salmonsens konversationsleksikon, Anden Udgave (1915-1930), Bind VI, side 208
- Publikation der sämtl. Schr. des Christianus Democritus, Amsterdam 1709 (Neuausg., 3 Bde., Berleburg 1747)

Astrologisk Decimal Classifikation

2007 udgaven - dansk version

(Erstatter alle tidligere udgaver)
Astrologisk Museum © 2003-07

BIBLIOTEKSTEKNIK *Astrologisk Museum*

Astrologisk Decimal Classifikation eller *ADC-systemet* er opdelt i tre detaljeringsniveauer. Første niveau rummer alene de ti hovedgrupper. Andet niveau omfatter hovedgrupperne og de primære undergrupper. Tredje niveau omfatter både hovedgrupper samt primære og sekundære undergrupper.

Anbefalet brug

Denne opdeling afspejler en hensigtsmæssig måde at benytte systemet på. Principet heri er at anvende så få grupper som muligt, set i forhold til den bogmængde, der skal klassificeres. Bogsamlinger på under 1000 bind vil f.eks. næppe have brug for systemet overhovedet. Lidt større bogsamlinger vil kunne nøjes med første niveau, måske suppleret med

enkelte af de primære undergrupper i andet niveau. De fleste store bogsamlinger vil kunne udnytte andet niveau, mens det skønsomt vil kræve titusinder af bind at have behov for tredje niveau. Denne tilbageholdenhed vil fremme både overblik og enkel brug af bogsamlingen.

Baggrund

De eksisterende bibliotekssystemer, DDC, UDC, LCC, DK mv. er helt utilstrækkelige til at klassificere større samlinger af astrologisk litteratur, da de alle placerer faget som et underpunkt i *Det okkulte problem*, som igen er et underpunkt i hovedgruppen "1. Filosofi".

Læs mere om filosofien bag ADC-systemet i tidsskriftet CORNELIUS nr. 4, årgang 1 (december 2003) eller under 'forskning' på Astrologisk Museums hjemmeside : www.astrologimuseum.dk ■

Første niveau

HOVEDGRUPPER

- 00 Samleværker
- 10 Livssyn, Filosofi
- 20 Symboler, Semiologi
- 30 Anvendelse, Hermeneutik
- 40 Astronomi, Geografi, Matematik
- 50 Historie, Biografier
- 60 Praksis, Psykologi, Sociologi
- 70 Billedkunst, Brugsting
- 80 Fremtidsforskning, Futurologi
- 90 UDC (Ikke-astrologi)

Andet niveau

HOVED- OG PRIMÆRE UNDERGRUPPER

- 00 Samleværker
  - 01 TABELVÆRKER
  - 02 HOROSKOPSAMLINGER
  - 05 LEKSIKA
  - 06 LÆREBØGER
  - 07 ANTOLOGIER
  - 08 BOGSERIER
- 10 Livssyn, Filosofi
  - 11 ONTOLOGI, LIVSSYN
  - 12 EPISTEMOLOGI, VIDENSKABSTEORI
  - 13 KOSMOLOGI, VERDENSBILLEDE
  - 14 ETIK,
  - 15 LOGIK
  - 16 ÆSTETIK
  - 19 ANDEN FILOSOFI

20 Symboler, Semiologi

- 21 ENKELTSYMBOLER, SEMIOTIK
- 22 SYMBOLRELATIONER, SEMANTIK
- 25 INDISK ASTROLOGI
- 26 KINESISK ASTROLOGI
- 29 ANDRE ASTROLOGIFORMER

30 Anvendelse, Hermeneutik

- 31 MUNDANASTROLOGI
- 32 HORARASTROLOGI
- 33 NATALASTROLOGI
- 34 SÆRLIGE DISCIPLINER
- 35 ANDEN ANVENDELSE
- 36 HERMENEUTIK
- 39 ANDRE FAG

40 Astronomi, Geografi, Matematik

- 41 ASTRONOMI
- 42 GEOGRAFI
- 43 MATEMATIK
- 44 EDB

50 Historie, Biografi

- 51 ASTROLOGIENS HISTORIE
- 52 ASTROLOGISK IDÉHISTORIE
- 53 PERSONALHISTORIE

60 Praksis, Psykologi, Sociologi

- 61 ASTROLOGISK PRAKSIS
- 62 ORGANISATIONER
- 63 PSYKOLOGI, TERAPI
- 64 SOCIOLOGI, DEMOGRAFI

70 Billedkunst, Brugsting

- 71 BILLEDKUNST
- 72 SKULPTUR, ARKITEKTUR
- 73 KUNSTHÅNDVÆRK,

- BRUGSTING
- 74 SKØNLITTERATUR

80 Fremtidsforskning, Futurologi

- 81 MUNDANE PROGNOSE
- 82 ANDRE PROGNOSE
- 85 FUTUROLOGI

90 UDC (Ikke-astrologi)

- 90 GENERELT
- 91 FILOSOFI
- 92 RELIGION
- 93 SOCIALVIDENSKAB
- 94 (BRUGES IKKE)
- 95 NATURVIDENSKAB, MATEMATIK
- 96 TEKNOLOGI
- 97 KUNST
- 98 SPROG OG LITTERATUR
- 99 GEOGRAFI, HISTORIE

Tredje niveau

HOVED- PRIMÆRE OG SEKUNDÆRE UNDERGRUPPER

00 Samleværker

- 01 TABELVÆRKER
  - 01.1 efemerider
  - 01.2 hustabeller
  - 01.3 koordinater, atlas
  - 01.4 tidszoner, sommertid
- 02 HOROSKOP-SAMLINGER
  - 02.1 natalhoroskoper
  - 02.2 mundanhoroskoper
- 05 LEKSIKA
- 06 LÆREBØGER
  - 06.1 elementære lærebøger
  - 06.2 videregående lærebøger

- 07 ANTOLOGIER
- 08 BOGSERIER
- 08.1 stjernetegns-serier

10 Livssyn, Filosofi

- 11 ONTOLOGI, LIVSSYN
  - 11.1 esoterik
  - 11.2 hermetik
  - 11.3 humanisme
- 12 EPISTEMOLOGI, VIDENSKABSTEORI
  - 12.1 forskningsmetodik
- 13 KOSMOLOGI, VERDENSBILLEDE
- 14 ETIK,
- 15 LOGIK
- 16 ÆSTETIK
- 19 ANDEN FILOSOFI

20 Symboler, Semiologi

- 21 ENKELTSYMBOLER, SEMIOTIK
  - 21.1 tegn
  - 21.2 planeter og himmellys
  - 21.3 aspekter
  - 21.4 huse
  - 21.5 punkter
  - 21.6 metasymboler
  - 21.7 fiksstjerner
- 22 SYMBOLRELATIONER, SEMANTIK
  - 22.1 klassifikation
  - 22.2 kombinatorik
  - 22.3 herskerskab
  - 22.4 værdighed mv
  - 22.5 prognostik
  - 22.6 korrektion
- 25 INDISK ASTROLOGI
- 26 KINESISK ASTROLOGI
- 29 ANDRE ASTROLOGIFORMER

30 Anvendelse, Hermeneutik

- 31 MUNDANASTROLOGI
- 32 HORARASTROLOGI

- 33 NATALASTROLOGI
 33.1 medicinsk astrologi
 33.2 psykologisk astrologi
 33.3 spirituel astrologi
 34 SÆRLIGE DISCIPLINER
 34.1 synastri
 35 ANDEN ANVENDELSE
 35.1 meteorologisk astrologi
 35.2 erhvervsastrologi
 36 HERMENEUTIK
- 40 Astronomi, Geografi, Matematik**
 41 ASTRONOMI
 41.1 zodiaker
 41.2 hussystemer
 42 GEOGRAFI
 42.1 topografi
 43 MATEMATIK
 43.1 talsystemer
 44 EDB
- 50 Historie, Biografi**
 51 ASTROLOGIENS HISTORIE
 51.1 oldtid
 51.2 middelalder
 51.3 renæssance
 51.4 nyere tid
 52 ASTROLOGISK IDÉHISTORIE
 52.1 oldtid
 52.2 middelalder,
 52.3 renæssance
 52.4 nyere tid
 53 PERSONALHISTORIE
 53.1 astrologer
 53.2 korrektionsdata
- 60 Praksis, Psykologi, Sociologi**
 61 ASTROLOGISK PRAKSIS
 61.1 konsultation
 61.2 jura, retsstilling
 61.3 økonomi
 61.4 skat, told og moms
 62 ORGANISATIONER
 62.1 faglige foreninger
 62.2 uddannelse
 62.3 videntcentre
 63 PSYKOLOGI, TERAPI
 63.1 psykoterapi
- 64 SOCIOLOGI, DEMOGRAFI
- 70 Billedkunst, Brugsting**
 71 BILLEDKUNST
 72 SKULPTUR, ARKITEKTUR
 73 KUNSTHÅNDVÆRK, BRUGSTING
 74 SKØNLITTERATUR
- 80 Fremtidsforskning, Futurologi**
 81 MUNDANE PROGNOSE
 82 ANDRE PROGNOSE
 85 FUTUROLOGI
- 90 UDC (Ikke-astrologi)**
 90 GENERELT
 91 FILOSOFI
 92 RELIGION
 93 SOCIALVIDENSKAB
 94 (BRUGES IKKE)
 95 NATURVIDENSKAB, MATEMATIK
 96 TEKNOLOGI
 97 KUNST
 98 SPROG OG LITTERATUR
 99 GEOGRAFI, HISTORIE

Redaktørskifte

SOPHIE blev stiftet af astrologerne *Gilbert Tjørnum* og *Benja Frederiksen* som et nyhedsbrev. Benja fungerede i to år som redaktør og layouter. Hun overlod i 2005 begge hverv til astrologen *Claus Houlberg*, der ændrede titlen til informationsbrev, så vi ikke var bundet af at skulle bringe nyheder, men kunne koncentrere os om museets arbejdsområde, som er dansk astrologi, dens historie, dens rødder og dens kontakt med andre landes astrologi.

Med dette nummer takker den siddende redaktør af og overlader alle hverv til astrologen *Claus Due*, der i en del år har forfattet historiske portrætter og andre artikler inden for museets interessefelt. Han agter at videreføre SOPHIE i den ånd, hun er blevet skabt, og han ønskes hermed held og lykke på den videre færd. *–red*

Sophie

Informationsbrev fra
Astrologisk Museum

ISSN 1602-9631

Redaktionen består af museets stab
Ansv. red. og layout: Claus Houlberg
sophie@astrologimuseum.dk

SOPHIE er gratis,
helt digitalt og distribueres kun fra
www.astrologimuseum.dk